

ר' עובדיה מברטנורא
משתכרין בשל הקדש. שאין
עניות במקום עשירות, וגנאי
הוא להקדש: ואף לא בשל
עניים. דלמא מתרמי עני וליכא
למיתב ליה. והלכה כר"ע:
ד מותר התרומה. היינו מה
שנשאר בקופות בראש חדש
ניסן, שאז מביאין קרבנות
מתרומה חדשה: צפוי לבית
קודש הקדשים. לרצפה
ולכתלים: מותר פירות. רבי
ישמעאל לטעמיה, דאמר לעיל
מותר שיירי הלשכה קונים מהן
יינות שמנים וסלתות והשכר
שמשתכרים בהן קרוי מותר
פירות, כלומר מה שהותרו
ונשתכרו בפירות שקנו: קיץ
למזבח. כשהמזבח בטל
מביאים מהן עולות, כמו שדרך
בני אדם להעלות מיני מתיקה
על השלחן בגמר סעודתן כך
אחר שגמרו להביא חובת היום
מביאים עולות הללו כשאין
גדרים ונדבות והמזבח בטל:
מותר תרומה לכלי שרת.
מקרא דריש ליה דכתיב (דה"ב
כ"ד) ואת שאר הכסף ויעשהו
כלים לבית ה', איזהו כסף שיש
לו שיריים הוי אומר זו תרומת
הלשכה: מותר תרומה לקיץ

מִשְׁתַּכְּרִין מִשְׁלֵל הַקֹּדֶשׁ - אין עושים מסחר
בהקדש, שגנאי הוא להקדש, וכן **וְלֹא** משתכרין
מִשְׁלֵל עֲנִיִּים - במעות של עניים, שמא יבקש עני
כסף ולא יהיה כסף לתת לו באותו זמן:

משנה ד

מוֹתֵר תְּרוּמָה - מה שנשאר בקופות בראש חודש
ניסן, שאז מביאים קרבנות מהתרומה החדשה, **מָה**
הֵיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? רְקוּעֵי זָהָב - טסים דקים **צְפוּי**
לְבֵית קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים לקירות, לתקרה ולרצפה.
רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: מוֹתֵר הַפְּרוֹת - הרווח
ממכירת יינות שמנים וסלתות שקנו ממותר שיירי
הלשכה, כמבואר במשנה הקודמת, **לְקִיץ הַמְּזֻבָּח** -
מביאים ממנו עולות כשהמזבח בטל ואין קרבנות
חובה או נדבה להקריב עליו²⁰, **וּמוֹתֵר הַתְּרוּמָה**
לְכָלֵי שְׂרֵת - עושים ממנו כלים למקדש, שמכשירי
קרבן דינם כקרבן, ולכן באים מהמעות שהקרבת
באים²¹.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מוֹתֵר הַתְּרוּמָה לְקִיץ
הַמְּזֻבָּח שתרומת הלשכה נתרמה לצורך קרבנות,
וּמוֹתֵר נְסָכִים²² **לְכָלֵי שְׂרֵת** שהנסכים מתקדשים
בכלי שרת.

רַבִּי הִנְיָא סָגַן הַפְּהִיגִים אוֹמֵר: מוֹתֵר נְסָכִים
לְקִיץ הַמְּזֻבָּח לעולות נדבה, לפי ששניהם כליל,

המזבח. שלצורך קרבנות הופרשה: מותר נסכים. גזברי ההקדש היו ממציאים מעות לבעלי יינות
ושמנים וסלתות, לספק למנחות ונסכים כל השנה, ואם קבל עליו לספק ג' סאים בסלע ועמדו
ארבעה סאים בסלע צריך שיתן ארבע סאין, ואותה סאה היא מותר נסכים. וכן כשמודדין להקדש

ביאורים והרחבות

20. כמו שדרך בני אדם להעלות מיני מתיקה על השולחן בגמר סעודתן, כך אחר שגמרו
להביא חובת היום מביאים עולות הללו כשאין גדרים ונדבות והמזבח בטל.

21. בגמרא כתובות (קו, ב) למדין את טעמו מהפסוק: (דברי הימים ב כד, יד): "וככלותם הביאו
לפני המלך ויהוידע את שאר הכסף, ויעשהו כלים לבית ה'", איזהו כסף שיש לו שיריים? הוי
אומר זו תרומת הלשכה.

22. **פירוש:** גזברי הקדש היו נותנים מעות לאנשים שיספקו יינות שמנים וסלתות למקדש.
ואם התנו עמהם שיספקו שלש סאים בסלע, והוזלה התבואה ועמדה על ארבע סאים בסלע,

ר' עובדיה מברטנורא

היו מודדין במדה מבורצת וגדושה, והגובר היה מוחק המדה, הברוץ נקרא מותר נסכים. ועושין מהן כלי שרת, שהנסכים מתקדשים בכלי שרת: מותר נסכים לקיץ המזבחה. שהנסכים כליל והעולה כליל: זה וזה. רבי עקיבא ורבי חנינא: לא היו מודים בפירות. כדאמר ר"ע לעיל שאין משתכרים בשל הקדש. ומסקנא דתנאי ב"ד הוא על המותרות שיהיו כולן קרבים עולות. וכן הלכה: ה מותר הקטורת. הנותר בכל שנה: מזה היו עושין בה. להקטירה לשנה הבאה. שאין לך שנה שאין בה מותר, שהקטורת היתה נעשית שס"ח מנים, שס"ה מנים כמנין שס"ה ימות החמה, וג' מנין שמהם כהן גדול מכניס מלא חפניו ביום הכפורים, ולא היו נכנסים כולן בחפניו. ועוד, בכל שנה פשוטה היה מותר, ששנה

העולות והנסכים, ומותר התרומה לכלי שרת כטעמו של רבי ישמעאל.

זֶה וְזֶה - רבי עקיבא ורבי חנינא סגן הכהנים, לא היו מודים לרבי ישמעאל בפרות שלשיטתם אסור להשתכר משל הקדש (כמבואר במשנה הקודמת):

משנה ה

מותר הקטרת הנותר בכל שנה עד ראש חודש ניסן **מה היו עושין בה** והרי מראש חודש ניסן ואילך צריכים להקטיר קטורת מהשקלים החדשים²³? **מפרישין ממונה** - מתרומת הלשכה **שכר האמנין** מפטמי הקטורת, **ומחללין אותה** - את מותר הקטורת **על שכר האמנין** - על המעות שהוקצו לשלם שכר האמנים, שלאחר שזכו במעות בשביל האומנים, מחללים את מותר הקטורת על אותן המעות, ונעשו המעות קדושות והקטורת יוצאת לחולין, **ונותנין אותה** - את הקטורת **לאמנין בשכרן, וחוזרין ולקחין קונים אותה** - את הקטורת מיד האומנין **מתרומה חדשה** - במעות של התרומה החדשה²⁴.

פשוטה ימיה שנ"ד: מפרישין ממונה. מן הלשכה: שכר האומנין. מפטמי הקטורת, שהן נוטלים שכרן מתרומת הלשכה. ומזכין המעות לאומנין על יד אחד מן הגזברים והרי הן חולין. ואע"פ שאין הקדש יוצא לחולין אם לא שיכנס דבר אחר תחתיו לקדושה, תרומת הלשכה שאני, דב"ד מתנה עליהם ליתנם לכמה דברים. ואחרי שזכו במעות לצורך האומנין מחללין הקטורת על אותן המעות,

ביאורים והרחבות

היו צריכים לספק כפי המחיר הזול, ואותה סאה רביעית היא "מותר נסכים". וכן היו אותם ספקים צריכים לספק במידה גדושה, וההקרבה היתה במידה מחוקה, ואותו גודש הנותר הרי הוא "מותר נסכים".

23. **פירוש:** פעמיים בכל יום היו מקטירים קטורת סמים, והיו מכינים את הקטורת לכל השנה כולה, כדגרסינן בכריתות (ו, א): תנו רבנן: קטורת היתה נעשית שס"ח מנה, שס"ה כנגד ימות החמה, שלשה מנין יתירין שמהן מכניס כהן גדול מלא חפניו ביום הכפורים. נמצא שהיה בכל שנה נותר מן הקטורת, שהרי לא היו נכנסים כל שלשת המנים בחופניו של כהן גדול. ועוד, שבכל שנה פשוטה יש שנ"ד ימים, נמצא שנותרו אחד עשר מנים. ושואלת המשנה מה היו עושים במותר זה.

24. אמנם, אפשר היה למכור את הקטורת, ולחזור ולקנותה מתרומה חדשה, אבל אופן זה יותר יפה להקדש, להוציא את הקטורת לחולין בצנעא.

ר' עובדיה מברטנורא
והמעות קדושים לתרומה
ישנה, ונותנים הקטורת
לאומנים בשכרם, וחוזרין וקונין
אותה מהן במעות של תרומה
חדשה. והכי צניעא מלתא טפי
ולא למכרה ולחזור ולקנותה:
אם בא החדש בזמנו. שהביאו
שקלים חדשים קודם ר"ח ניסן
שהוא זמן התרומה החדשה.
לוקחים מותר הקטורת
מתרומה חדשה ע"י חלול
כדפרשינן לעיל: ואם לאו.
שלא הביאו שקלים חדשים
עדיין. לוקחים אותה מן
התרומה ישנה, אם חללה כבר.
ואם לא חללה, מקטירין אותה,
דכיון שלא בא החדש צריך
להביא מן הישנה: ו המקדיש
נכסיו. וסתם הקדש לבדק
הבית: והיו בהם דברים
הראויים לקרבנות צבור. כגון
קטורת או יינות שמנים
וסלתות: ינתנו לאומנין בשכרן.
ויוצאין לחולין, אף על פי שאין
דבר אחר נכנס תחתיו. דקסבר
הקדש מתחלל על המלאכה,
דכתיב (שמות כ"ה) ועשו לי
מקדש, שתהיה המלאכה
נעשית מן ההקדש: אינה מן
המדה. כלומר אין מדה זו
שאתה אומר כמדה האמורה
לעיל בקטורת, ואין ראוי אלא
שתשוה מדותיה. הלכך
מפרישים מהן שכר האומנים
כו' כדאמרינן לעיל גבי מותר
הקטורת. שאין הקדש מתחלל
על המלאכה. והלכה כבן עזאי:
ז זכרים ימכרו לצרכי עולות

מותר הקטורת שבסוף חודש אדר, באיזה כספי
שקלים פודים אותה? **אם בא החדש** - הכספים
של התרומה החדשה **בזמנו** לפני ראש חודש ניסן,
היו **לוקחין אותה** - את מותר הקטורת **מתרומה**
חדשה כמבואר לעיל. **ואם לאו** - אם עדיין לא
הגיעו כספי התרומה החדשה - **מן הישנה** - קונים
אותה במעות התרומה הישנה, אם חללו כבר את
הקטורת, ואם לא חיללוה, מקטירים אותה כמות
שהיא מן הישנה:

המקדיש נכסיו למקדש

משנה ו

המקדיש נכסיו למקדש, וסתם הקדש לבדק הבית,
והיו בהן דברים ראויין לקרבנות הצבור כגון
קטורת או יינות שמנים וסלתות - **ינתנו לאומנין**
בשכרן ויוצאין לחולין, אף על פי שאין דבר אחר
נכנס תחתיהם, **דברי רבי עקיבא** שהוא סובר
שהקדש מתחלל על המלאכה, שנאמר (שמות כה, ח):
"ועשו לי מקדש" - שתהיה המלאכה נעשית מן
ההקדש.

אמר לו בן עזאי: אינה היא המדה - אין מידתך
זו שווה למידה של מותר הקטורת (שבמשנה
הקודמת), וראוי להשוות את שני העניינים הללו,
אלא מפרישין מהן - מהנכסים שהקדיש **שכר**
האומנין, ומחללין אותן - את אותם נכסים **על**
מעות האומנין והרי אותם נכסים יוצאים לחולין,
ונותנין אותן לאומנין בשכרן שלדעת בן עזאי אין
הקדש מתחלל על המלאכה, **וחוזרין ולוקחין אותן**
- את הנכסים האלו מהאומנים **מתרומה חדשה** -
במעות של התרומה החדשה:

משנה ז

המקדיש נכסיו למקדש, והיתה בהן מהמה ראוייה לגבי המזבח, זכרים
ונקבות כגון כבשים וכבשות, **רבי אליעזר אומר: זכרים** הראויים להקריבם